

Masarykova univerzita
Pedagogická fakulta

Dramatická výchova směrem k divadelnímu tvaru

Scénář

Vypracovala: Jana Bagarová
UČO: 329233
Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň ZŠ
Studijní rok: 2010/2011

Předloha:

Tvrđíková, Michaela. Dcera Slunce. Sibiřské pohádky. Nakladatelství Albatros: Praha, 1976. 58 str.

Pohádka:

Byl jednou jeden chudák a ten byl tak chudý, že neměl ani kopejku. Seděl doma a naříkal: „Kdybych tak měl rubl, aspoň jeden rubl, to bych se zaradoval, zpíval bych a tancoval.“ Jel okolo boháč a zasmál se, jak chudák naříká. Vytáhl rubl, hodil ho do okna chudákovi a díval se, co bude dál. Chudák se tuze podivil, když mu spadl oknem rubl do světnice, ale hned se vzpamatoval. „Vida,“ řekl si. „Rubl mi spadl z nebe. Půjdu si něco koupit k jídlu.“ A šel. U dveří ho ale zastavil boháč a uhodil na něho: „Vrať mi ten rubl, který jsem ti hodil oknem.“ „Jaký rubl?“ nedal se chudák. „To by mohl říct každý, že mi hází rubly do oken. Nic ti nedám.“ Dlouho se hádali, až boháče přešla trpělivost a řekl: „Když mi nechceš vrátit rubl po dobrém, pojedeme do města k soudu a tam uvidíš!“ „Když k soudu, tak k soudu,“ pokrčil rameny chudák. „Ale město je daleko, a jakpak se dostanu k soudu, když nemám koně?“ „Dobrá, koně ti půjčím,“ souhlasil boháč. „Když půjčíš, tak půjčíš,“ na to zase chudák. „Ale to mi půjč taky kožich, V té zimě přece nepojedu v téhle kazajce.“ „Dobrá,“ souhlasil boháč. „Půjčím ti i kožich.“ „Když půjčíš, tak půjčíš,“ kývl hlavou chudák. „Zítra tedy pojedeme. Ale nezapomeň vzít s sebou dost jídla. Do města je daleko a o hladu ti nepojedu.“ „Jídlo taky vezmu s sebou, ale povezeš ho ty,“ řekl boháč a šel domů. Druhý den hned časně ráno přišel boháč za chudákem, přivedl pěkného koně, kožich a kožený tlumok s jídlem, a že tedy pojedou do města k soudci. Chudák si oblékl kožich, tlumok si vzal na záda, sedl na koně a jeli. Jeli, jeli, až dojeli do města a hned zamířili k soudci. Koně uvázali před domem, tlumok s jídlem si vzal chudák s sebou a vešli. A boháč hned začal soudci vykládat. „Moudrý soudce! Tenhle člověk je mi dlužen rubl a nechce mi ho vrátit.“ „Je to pravda?“ zeptal se soudce chudáka. „Moudrý soudce! Nic o tom nevím,“ hájil se chudák. „Nic nevím, že by mi tenhle člověk někdy půjčil rubl.“ „Nepůjčil jsem mu ho,“ vysvětloval boháč. „Hodil jsem mu ho do okna.“ „A pročpak jsi mu házel rubl do okna?“ divil se soudce. „Chtěl jsem, aby zpíval a tancoval,“ vysvětloval boháč. Soudce jen vrtěl hlavou: „To jsem ještě nikdy neslyšel, aby někdo házel rubly lidem do oken a čekal, že budou zpívat a tancovat.“ „Já taky ne,“ vskočil mu do řeči chudák. „Ale to on pořád takhle lže, moudrý soudce! Uvidíš, že za chvíli bude říkat, že i tenhle kožich je jeho.“ „To taky je!“ zvolal boháč. „Vidíš, už je to tady!“ smál se chudák. „A tenhle kožený tlumok je asi taky tvůj.“ „To se rozumí, že je můj!“ na to boháč. „A ten kůň, na kterém jsem přijel a který je dole uvázaný, ten je taky tvůj?“ „Je můj!“ křičel boháč všecek zoufalý. „Vidíš, moudrý soudce, co je to za člověka,“ řekl pak chudák. „A to dělá pořád. Myslí si, že všechno je jeho, a jenom lidi trápí. Je to blázen.“ „Opravdu, je to blázen,“ kýval hlavou soudce a poslal oba pryč. A když už odcházeli, řekl ještě chudák: „Uvidíš, moudrý soudce, že zítra mě bude ten blázen zase hnát do města k tobě, abych mu vrátil kožich, koně a tlumok.“ „Jen ať se opováží!“ rozhněval se soudce. „To ho pak rovnou nechám vsadit do vězení.“ Když pak vyšel chudák s boháčem na ulici, řekl chudák: „Vidíš, vidíš! To máš za svoje lakomství a za to, že sis tropil šprýmy z mé bídy.“

Žánr: komedie

Průpravné hry k usnadnění dramatického ztvárnění textu:

- 1) Cvičení výrazu emocí. Děti si stoupnou do řady, otočí se k učitelovi zády a pokaždé když učitel vysloví určitý pocit, náladu, emoci, napočítá do pěti. Děti se otočí

k němu a zůstanou ve štronzu tak, jak si myslí, že by dané zadání zahrály. Učitel děti obejde, pochválí a hraje se dále.

(příklady k dané pohádce: naříkání, škodolibý smích, zvědavě koukat, divit se, šibalský smích, zoufalý výraz, mít radost, být zklamaný, mít zlost)

2) Cvičení chůze a celkového dojmu hlavních postav. Rozebírání postav chudáka a boháče. Děti chodí do kruhu a na pokyn učitele promýšlí, jak by se daná postava pohybovala při daných situacích (chudák přemýšlí, kde by vzal rubl; boháč, kterému nic nechybí, se potuluje krajem; chudák, který se raduje, když mu spadl rubl do světnice; chudák a boháč při cestě k soudci; chudák i boháč na cestě od soudce). Ty samé situace můžeme doplnit jednou větou, kterou by v tu danou chvíli chudák/boháč řekl.

3) Krátké scénky. Děti zkouší reagovat na situace, aniž by dopředu znali text. Jedno dítě z dvojice dostane papírek se scénkou, kterou si promyslí a poté rozehraje a jeho partner musí reagovat. (na papíře jsou dány role a situace: Boháč hodí chudákovi rubl, chudák žádá o kožich a koně boháče)

Postavy:

- Chudák
- Boháč
- Soudce
- 2 koně

Vzhled postav:

Chudák: dítě menší postavy, velmi chatrné oblečení (otrhané kalhoty a košile)

Boháč: dítě větší postavy, bohaté oblečení (kalhoty, košile, vesta, boty, kabát nebo kožich)

Soudce: talár, brýle

Kůň: klečící dítě s přehozem přes záda, který je navržen tak, aby vypadal jako kůň.

Popřípadě stačí uši na hlavu a hnědé oblečení nebo vytvoříme koně z košťat.

Rozložení scény:

Scéna rozdělena na polovinu, jedna půlka tvoří dům, druhá venkovní prostředí, mezi dvěma půlkami umístíme okno v podobě závěsu nebo štaflí s přehozem. Ve druhé scéně rozdělíme prostor pouze závěsem.

Rekvizity:

Okno, stará židle, malý stůl, rubl v podobě větší mince, kožich, tlumok, vyvýšený stupínek pro soudce.

Technické požadavky:

Jakékoliv jeviště, mírné osvětlení.

Použité metody: klasické.

Scénář:

Scéna 1:

Scéna rozdělena na dvě půlky, jedna tvoří skromný domek chudáka, druhá venkovní prostředí.

Po domě chodí chudák, smutný, drží se z hladu za břicho, sedne si na židli tak, že nevidí do okna a naříká.

Chudák: „Achich ouvej, to mám hlad. Au. To je bída.“

V tom se objeví boháč na koni/při koni. Má velmi sebevědomý výstup, pyšně se rozhlíží po publiku, v tom zakopne, ale hned se snaží situaci vyřešit tak, jako by se nic nestalo. Dojede k oknu a nalepí ucho na sklo. (Nenápadně ťukne do okna, aby dal signál chudákovi.)

Chudák: „Kdybych tak měl rubl, aspoň jeden rubl, to bych se zaradoval, zpíval bych a tancoval.“

Boháč se začne potměšile vysmívat za oknem (potichu). Vytáhne rubl, hodil ho do okna a díval se zvědavě dovnitř.

(Cink) Chudák se otočí po zvuku a hned zpět ke stolu, v tom si uvědomí, že uviděl rubl a rychle vyskočí ze židle a rubl vezme do ruky.

Chudák: „Vida, rubl mi spadl z nebe. Půjdu si něco koupit k jídlu.“ Poskočí si.

Chudák obejde rozdělení scény oknem zezadu a narazí na boháče.

Boháč: (zuřivě) „Vrat' mi ten rubl, který jsem ti hodil oknem.“

Chudák: (nechápatě) „Jaký rubl? To by mohl říct každý, že mi hází rubly do oken. Nic ti nedám.“

Chudák s boháčem se o rubl přetahují, požd'uchují se a povalí se na zem. Boháč stále svůj rubl nemá.

Boháč zavrčí zlostí a říká: „Když mi nechceš vrátit rubl po dobrém, pojedeme do města k soudu a tam uvidíš!“

Chudák pokrčí rameny a řekne: „Když k soudu, tak k soudu.“

Otočí se k boháčovi zády, směrem k divákům a dá najevo šibalským úsměvem a zvednutým ukazováčkem pravé ruky, že jej něco napadlo, otočí se k boháči.

Chudák: „Ale město je daleko, a jakpak se dostanu k soudu, když nemám koně?“

Boháč: (mávně rukou) „Dobrá, koně ti půjčím.“

Chudák: „Když půjčíš, tak půjčíš.“ (pokrčí rameny a pohlédne do diváků s šibalským úsměvem) „Ale to mi půjč taky kožich, V té zimě přece nepojedu v téhle kazajce.“

Boháč: (sebevědomě) „Dobrá. Půjčím ti i kožich.“

Chudák: (kýve hlavou) „Když půjčíš, tak půjčíš.“ (Krátká pauza v řeči) „Zítra tedy pojedeme. Ale nezapomeň vzít s sebou dost jídla. Do města je daleko a o hladu ti nepojedu.“ (zachichotá se do dlaně, otočen zády k boháči)

Boháč: (nic nevidí, pyšně odpoví) „Jídlo taky vezmu s sebou, ale povezeš ho ty.“

Oba odchází ze scény.

Scéna 2:

Na pravé straně jeviště, čelem k divákům, zůstane pouze stupínek pro soudce. Možná oddělit místnost soudu od venkovního prostředí pomocí závěsu.

Ve venkovním prostředí se objeví chudák s boháčem. Boháč předává koně, kožich i tlumok s jídlem chudákovi.

Boháč: (pohrdavě) „Na.“

Chudák: (překvapen) „Ó, děkuji.“ A obléká se, usedá na koně, vytáhne z tlumoku krajíc chleba, do kterého se zakousne a oba vyjíždí k městu.

Dojíždí k závěsu, sesednou z koní a vstoupí do soudní síně.

Boháč na nic nečeká, skočí do řeči chudákovi, který chtěl soudce slušně pozdravit a hned si stěžuje.

Boháč: (ubliženě) „Moudrý soudce! Tenhle člověk je mi dlužen rubl a nechce mi ho vrátit.“

Soudce se obrátí na chudáka: „Je to pravda?“

Chudák: (udiveně) „Moudrý soudce! Nic o tom nevím. Nic nevím, že by mi tenhle člověk někdy půjčil rubl.“

Boháč: (se zvýšeným hlasem) „Nepůjčil jsem mu ho. Hodil jsem mu ho do okna.“

Soudce: (udiveně) „A pročpak jsi mu házel rubl do okna?“

Boháč: (vysvětluje, jako kdyby to byla hloupá otázka) „Chtěl jsem, aby zpíval a tancoval.“

Soudce: (udiveně, dívá se zpod brýlí a kroučí hlavou) „To jsem ještě nikdy neslyšel, aby někdo házel rubly lidem do oken a čekal, že budou zpívat a tancovat.“

Chudák: (skáče do řeči a chrlí ze sebe) „Já taky ne. Ale to on pořád takhle lže, moudrý soudce! Uvidíš, že za chvíli bude říkat, že i tenhle kožich je jeho.“

Boháč: (nechápatě) „To taky je!“

Chudák: (se smíchem) „Vidíš, už je to tady! A tenhle kožený tlumok je asi taky tvůj.“

Boháč: (naštvaně) „To se rozumí, že je můj!“

Chudák: (sebevědomě) „A ten kůň, na kterém jsem přijel a který je dole uvázaný, ten je taky tvůj?“

Boháč: (zoufale) „Je můj!“

Chudák: (vysvětluje pomalu a zřetelně) „Vidíš, moudrý soudce, co je to za člověka. A to dělá pořád. Myslí si, že všechno je jeho, a jenom lidi trápí. Je to blázen.“

Soudce: (kýve hlavou) „Opravdu, je to blázen. Spor je vyřešen, můžete odejít.“

Boháč pláče a chudák s úsměvem odchází a v tom se ještě chudák obrátí k soudci.

Chudák: „Uvidíš, moudrý soudce, že zítra mě bude ten blázen zase hnát do města k tobě, abych mu vrátil kožich, koně a tlumok.“

Soudce: *(naštvaně)* „Jen ať se opováží! To ho pak rovnou nechám vsadit do vězení.“

Chudák i boháč stojí před soudem a boháč nařiká a chvilkami zuří.

Chudák: *(ponaučuje)* „Vidíš, vidíš! To máš za svoje lakomství a za to, že sis tropil šprýmy z mé bídy.“

Boháč: „Proč jsem tak hloupý.“

Chudák odchází ze scény a boháč fňuká na kolenu.